

відповідальності за, наприклад, невиконання обов'язків підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою може призвести до помилок у ході кримінально-правової кваліфікації за ст. 389-1 КК з огляду на невизначеність криміналізованого діяння. Виходячи із наведеного, вважаємо, що диспозиція ст. 389-1 КК потребує деталізації та розмежування підстав кримінальної відповідальності в залежності від виду угоди; 2) у ч. 1 ст. 382 КК встановлено відповідальність за умисне невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкоджання їх виконанню. У науці кримінального права таке формулювання диспозиції обґрунтовано піддається критиці, зокрема Г. М. Зеленов зазначає, що зміни до ст. 382 КК щодо встановлення кримінальної відповідальності для фізичних осіб за невиконання судового рішення не відповідає такому принципу криміналізації, як принцип відсутності прогалин в законі й не надмірності заборони. Виконання судових актів цього виду необхідно забезпечувати засобами інших галузей права (цивільного-процесуального, господарсько-процесуального, адміністративного); 3) окремі науковці зазначають, що у ст. 382 КК доцільно було б обґрунтувати встановлення умов, за яких особа може бути звільнена від кримінальної відповідальності. Таким чином, пропонується встановити у ст. 382 КК спеціальний вид звільнення від кримінальної відповідальності.

Отже, система кримінально-правової охорони порядку виконання судових рішень потребує подальшого удосконалення, зокрема і в частині окреслених питань, для забезпечення її цілісності та ефективності.

ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПРИ КВАЛІФІКАЦІ ЗЛОЧИНІВ ЗА СТ. 120 КК УКРАЇНИ «ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА»

Крикун Г.С., викладач кафедри кримінально-правових дисциплін ННІПП НАВС

Одним із показників набуття Україною ознак сучасної демократичної держави є нормативне визначення тих соціальних цінностей, які становлять основу життєдіяльності людського суспільства. Людина, її життя і здоров'я є сферою, охорона якої регламентується як міжнародно-правовими нормами, так і національними. На державному рівні, захист даних соціальних цінностей передбачається нормами, які містяться в розділі II «Злочини проти життя та здоров'я особи» Кримінального кодексу України (далі – КК України).

Самогубство – це свідоме самостійне позбавлення себе життя, спричинене своєю безпосередньою, умисною і бажаною дією. Самовільний вихід із життя – це усвідомлений акт самоусунення з життя під впливом гострих психотравмуючих ситуацій, при яких власне життя як вища цінність втрачає сенс. Доведення до самогубства – єдиний злочин проти життя особи, який не охоплюється поняттям вбивства.

У багатьох державах доведення до самогубства карається законом. В діючому законодавстві України доведення до самогубства – це доведення особи до самогубства або до замаху на самогубство, що є наслідком жорстокого з нею поводження, шантажу, примусу до протиправних дій або систематичного приниження її людської гідності.

Аналіз ст. 120 КК України свідчить про те, що її конструкція потребує певних змін. Зокрема диспозиція ч. 1 вищевказаної статті містить поняття «замах на самогубство», що є не зовсім вірним, оскільки згідно ч.1 ст.15 КК України «Замах на злочин є вчинення особою з прямим умислом діяння безпосередньо спрямованого на вчинення злочину», а самогубство не є злочином. Отже словосполучення «замах на самогубство» слід замінити словосполученням «спроба самогубства». Так же у вищевказаній диспозиції є вказівка на систематичність приниження людської гідності особи, тобто вчинення таких діянь три чи більше разів. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» вказує, що систематичне приниження людської гідності є тривале

принизливе ставлення до потерпілого, тому неозеруміло, як бути у випадках одноактного приниження особи, яке призвело до потерпілого до самогубства.

Також, можна погодитись з думкою С.Г. Киренка, що приниження людської гідності є різновидом жорстокого поводження з особою, про яке прямо вказується в ч.1 ст. 120 КК України. Відтак вказівку про систематичне приниження людської гідності взагалі можна виключити, оскільки поняття «жорстоке поводження з особою» охоплює і приниження її гідності.

Важливою проблемою вітчизняного законодавства є відсутність у ньому адекватної оцінки такого суспільно небезпечного діяння, яке пов'язане із самогубством особи, але за своїм характером не є доведенням до самогубства. Мова йде про схиляння особи до самогубства та про допомогу при самогубстві. Зокрема, можлива ситуація, коли особа з метою матеріальної вигоди, для заволодіння спадком, почне переконувати свого близького родича, хворого на невиліковну хворобу, покінчити життя самогубством, прийнявши велику дозу снодійного. Якщо цей близький родич буде психічно здоровою людиною, то у випадку його самогубства, особа, яка запропонувала вчинити це діяння, тобто по суті схилила до самогубства, незалежно від мотивів своєї поведінки не підлягає кримінальній відповідальності, оскільки схиляння до самогубства не передбачене чинним КК України. Також, слід звернути увагу на ситуацію, коли одна особа допомагає іншій (дорослій, психічно здоровій особі) вчинити самогубство. Наприклад, передавши їй отруту або приготувавши зашморг. Особа безпосередньо не позбавляла іншу людину життя (адже остання сама, за власною волею, усвідомлюючи свою поведінку вчинила самогубство), а також не вчиняла дій, які підпадають під поняття «жорстоке поводження», «систематичне приниження людської гідності» та інше, то її не можна притягнути до відповідальності. Оскільки в її діях відсутні ознаки таких складів злочинів як «Умисне вбивство» (ст. 115 КК України) чи «Доведення до самогубства» (ст. 120 КК України). Проте, внаслідок її поведінки людина позбавила себе життя, що є найціннішим благом і тому залишати поза увагою такі суспільно-небезпечні дії навряд чи вірно.

Слід зазначити, що у КК Республіки Білорусь (ст. 145, 146) є дві окремі статті, а саме: «Доведення до самогубства», «Схиляння до самогубства», в яких вказано – «Умисне розпалення в іншій особі рішучості вчинити самогубство, якщо особа покінчила життя самогубством або мав місце замах на нього».

Таким чином вважаємо, що у КК України необхідно також передбачити відповідальність за схиляння особи до самогубства, а також допомогу особі при самогубстві.

На нашу думку вказані пропозиції допоможуть більше ефективно протидіяти різноманітним суспільно-небезпечним діям, які доводять особу до самогубства, викликають у неї бажання вчинити самогубство, або вслякно сприяють особі при позбавленні себе життя.

РОЛЬ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ У НАГЛЯДІ ЗА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Дудка Є.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

Як свідчить практика, до особливостей прокурорського контролю у виді нагляду за виконанням кримінальних покарань, зокрема щодо питання особистої безпеки, належать наступні:

1) зазначена діяльність, відповідно до ст. 121 Конституції України, є виключною компетенцією прокуратури як державного органу, що полягає в діяльності прокурора щодо забезпечення дотримання законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;

2) предметом прокурорського нагляду є, відповідно до змісту ст. 44 Закону України «Про прокуратуру», дотримання законності під час перебування осіб у місцях тримання затриманих, попереднього ув'язнення, в установах виконання покарань (УВП), інших установах, що виконують покарання або заходи